

DAKTARAS KRIPŠTUKAS PRAGARE

Vieną šiltą vasaros vakarą daktaras Kripštukas sėdėjo savo kambary ir, atsidaręs langą, skaitė pasakų knygą. Buvo jau vėlu. Ant ištuštėjusio šaligatvio tik kartas nuo karto nukrisdavo šlamantis lapas nuo užmigusio kaštono, o po to vėl tylu tylu būdavo gatvėje. Daktaras Kripštukas skaitė pasakas iki pat vidurnakčio, kol rotušės bokšto laikrodis ėmė mušti dvyliktą valandą.

Bet vos tik spėjo paskutinis varpo dūžis nuskrieti oru, lauke pasigirdo keistas sparnų šlamėjimas, – rodės, jog ten skrenda didelis ir neregėtas paukštis. Sparnų šlamesys vis artėjo ir užė vis garsiau, tik prie Kripštuko namo jis ėmė staiga ir nutilo. Gatvėje blykstelėjo bauginanti raudona šviesa, nejaukiai nušvietusi namus, bet po akimirkos ji vėl užgeso.

Susidomėjęs ir kiek nusigandęs Kripštukas priėjo prie lango. Nieko gatvėje nesimatė, tik sieros kvapas dar plaukiojo ore.

– Tikrai keista! – sumurmėjo jis sau ir vėl grįžo prie stalo baigti pasakos apie velnius. Bet nespėjo jis nė kėdėn atsisėsti, kai kažkas ėmė stipriai stuksenti į jo duris.

– Kas gi galėtų belstis taip vėlai? – neramiai suraukė kaktą daktaras. – Patį vidurnaktį!

Jis atidarė duris.

Slenkstyje pasirodė keistas tamsiaveidis žmogus, apsivilkęs juodais neregėtais rūbais, atlope įsisegęs didelę raudoną gėlę. Jis pamažu įžengė kambarin ir tarė dusliu balsu:

– Ar čia gyvena garsusis daktaras Kripštukas?

– Taip, čia... – atsakė sumišęs daktaras. – Aš pats esu... nors ir nesu toks garsus, kaip jūs kad sakote.

– Nebūkite kuklus! – šyptelėjo mįslingasis svetys. – Kuklumo mes nemėgstame. Jūsų garsas yra jau net ir mus pasiekęs... net ir mus! – pakėlė jis pirštinėtą ranką.

Čia svetys netikėtai nutilo, pažvelgė į Kripštuką savo juodom akim ir vėl tęsė:

– Aš esu nuo savo valdovo atvykęs. Jis dabar sunkiai serga ir prašė jus nuvykti jo apžiūrėti. Valdovas nenori sakyti savo vardo, dėl to aš pats jus pas jį nulydėsiu.

Kripštukas neramiai pažvelgė į svetį, kuris uostė raudonąją gėlę, po to dirstelėjo į vaistų spintelę ir tarė:

– Na gerai... aš eisiu. Niekam dar nesu atsisakęs padėti! – ir jis, paėmęs vaistų dėželę, išėjo su svečiu pro duris.

Jie žingsniavo aptemusia gatve tarp tyliai šlamančių kaštonų netardami nė žodžio. Praėję ledų krautuvę ir vaistinę, jie pasuko siaurom kreivom gatvelėm link Nemuno.

Nepažįstamasis sustojo prie vieno niūraus namo Gardino gatvėje ir ėmė raustis kišenėse. Tai buvo aukštas raudonų plytų namas su žalvariniais virbais ant langų, matyt, visai negyvenamas. Svetys įkišo sidabrinį raktą į juodo medžio duris, ir jos girgždėdamos atsidarė.

Abu įžengė vidun.

Šalta drėgmė dvelkė tame tamsiame kambary, kurį nušvietė tik kelios žvakės iš sidabro žvakidžių. Nuo lubų karojo nejaukūs voratinkliai, o kampuose žėrėjo švento Jono vabaliukai.

– Dovanokit, kad čia tokia netvarka pas mus... toliau bus geriau, – atsiprašė nepažįstamasis ir ėmė leistis juodo marmuro laiptais gilyn į rūšį.

Kripštukas pasekė jį.

Ilgai jie taip leidosi. Kuo žemiau jie lipo, tuo karščiau darėsi aplink, ir daktaras vis dažniau šluostėsi prakaitą balta nosine.

Pagaliau jie prilipo galą. Svetys ėmė rakinti kaustytas duris, o Kripštukas tarė:

– Na, ir prikūrenta čia pas jus... kaip pragare!..

Nepažįstamasis gi kažkaip keistai nusijuokė ir atidarė duris.

Jie pateko į didžiulę, bet žemą salę, kur buvo nepaprastai karšta. Įkaitusiose sienose, išmuštose raudona medžiaga, kabojo suodini veidrodžiai ir senoviški paveikslai, vaizduoją velnius su ilgom uodegom ir mažais ragiukais. Pasieniuose gi stovėjo dideli juodi katilai, po kuriais kūrenosi ugnis. Į juos atremtos stovėjo tridantės šakės, tokios, kokių Kripštukas dar niekad nebuvo matęs.

Kol daktaras apžvelgė tą salę, jo svetys ėmė mautis pirštines. Tuoj pasirodė plaukuotos jo rankos su kumpais nagais; paskui jis nusiėmė skrybėlę, ir pasimatė du maži ragiukai jo kaktoje.

– Palaukite truputį, daktare, – tarė jis Kripštukui, – aš pažiūrėsiu, ar valdovas jau gali jus priimti, – ir jis nušokavo per salę, mosuodamas ilga savo uodega, pasirodžiusia iš po skverno. Jis tuoj dingo už sunkios nublukusio aksomo užuolaidos.

Kripštukui gi net šaltas šiurpas per nugarą nuėjo.

– Juk tai pragaras! – sušnabždėjo jis sau, pasitraukdamas drebančiomis kojomis kelis žingsnius atgal.

Pečiais jis nejučiom atsirėmė į vieną katilą. Jo dangtis nusmuko žvangėdamas ant akmeninių grindų. Iš katilo pakilo garas, ištiško verdančio vandens lašai, ir tuoj susivėlęs vyras iššoko iš katilo ant grindų.

– Pagaliau išsprukau! – tarė jis sau ir ėmė purtyti vandenį nuo garuojančių rūbų. Staiga jis stabtelėjo ir pažvelgė į daktarą Kripštuką.

– Daktare! – sušuko jis tada. – Daktare, kaipgi jūs į pragarą patekote?

– Juk tai vaistininkas Čičiukas! – šūktelėjo ir daktaras, purtydamas jo ranką. – Tai jūs dabar pragare? Kaip tai atsitiko?

– Per tikrą apsirikimą, daktare. Per klaidą! – ėmė pasakoti vaistininkas, linguodamas galva. – Vos tik spėjau aš numirti, į mano kambarį pro kaminą sulindo velniai ir nusitempė mane pragaran. Tvirtina, kad aš jiems savo sielą pardavęs.

– Nejau iš tiesų? – nusigando daktaras.

– Visiškai netiesa! – atsake jam vaistininkas. – Visiškai netiesa! Sielos aš jiems nesu pardavęs – tą aš tuoj jiems pasakiau. Bet velniai netiki. Tuoj atšokavo vienas rašaluotas velnias, nešdamasis rankoj storą apdriskusią knygą. Ten surašyti vardai visų, kurie tik yra savo sielą pardavę velniams. Na ir rado ten kažkokią neaiškiai įrašytą pavardę: ne tai Čičiukas, ne tai Čičinskas.

Vaistininkas net atsiduso iš tos daugybės rūpesčių.

– Tikriausiai ten buvo įrašyta Čičinskas, – tarė vaistininkas. – Bet manai, kad velniai yra mokslus ėję? Ar kad rašyti gražiai moka? Nieko nemoka! – mostelėjo jis ranka.

Po to vėl tęsė toliau:

– Aš, žinoma, ginuosi kiek galėdamas. O velniai ir sako: „Jeigu taip, tai parašyk laišką šventam Petruį į dangų. O kol gausi atsakymą, tai sėdėsi čia, pragare.“ O žinai, dabar dangus su pragaru labai retai tesusirašinėja. Taip velniai man ir pasakė: „Laiškai dabar retokai iš pragaro į dangų eina. Palauksi vieną kitą šimtą metų, gal ir išsiųsime.“ Taip ir vargstu čia jau ištisus metus, o dar bent 99 reikės laukti.

– Ir visą laiką šitam katile? – baisėjosi daktaras.

– Bet kur tau! – nusijuokė vaistininkas. – Kai tik Belzebubas nemato, jie tuoj mane kortom lošti išleidžia. Manai, kad pragare yra kokia tvarka? Velniai tik kortom lošia ir smalą geria, nė ugnies po katilais kaip reikiant nepakuria. O suka jie belošdami! Užtat ir lošiam dažniausiai „Melagį“. Bet velniai

beveik visuomet išlošia, – nes kas gi gali geriau meluoti už velnią?

– Tai tas mano vadovas irgi tikras velnias? – vėl paklausė nusigandęs daktaras.

– Žinoma! – paaiškino Čičiukas. – Matai, jis yra pats baisiausias velnias visame pragare. Todėl jį visuomet ir siunčia žemėn visokiausiais reikalais, kad tik išlaikytų joje blogą pragaro vardą.

Taip jiems besišnekant, prasiskleidė juodoji užuolaida ir vėl pasirodė Kripštuko vadovas.

– Mano valdovas Belzebubas nekantriai laukia jūsų! – nusilenkė jis daktarui. – O tu kur išlindai? – piktai šūktelėjo jis, pamatęs vaistininką. – Marš tuoj atgal į katilą!

Šis jau ir būtų tuoj atgal šokęs, tik dr. Kripštukas sugriebė jį už rankos.

– Palaukit! – sušuko jis. – Palaukit! Čia mano vaistininkas.

Jis, matyt, bus pragaro reikaluose gerokai prityręs ir galės padėti vaistus virti. Jis man būtinai reikalingas.

– Na gerai! – susiraukė velnias. – Eikit abu vidun!

Jie įžengė į puošnų kambarį, nušviestą juodų žvakių, visą apstatytą sidabrinėmis velnių statulėlėmis. Suskilusiuose marmuro vazonuose augo didelės raudonos gėlės, o aplink vaikštinėjo maži velniukai ir laistė jas smala. Pačiame gi kambario viduryje, minkštoje lovoje, gulėjo Belzebubas, užsidėjęs ant galvos surūdijusią karūną, ir garsiai dejavo.

– Gerai, kad atėjai, daktare! – nudžiugo jis, pamatęs Kripštuką. – Gerai, kad atėjai! Baisi nelaimė man atsitiko! Kai keliavau per pragarą darydamas inspekcinę kelionę ir apžiūrinėdamas, ar katilai nekiauri, velnias Juoduodegis taip nevikriai nuvožė vieną dangtį jog šis nukrito man tiesiai ant uodegos. Baisiai suslėgė man uodegą – taip, kad ramybės visai negaliu rasti, skauda man ją dieną ir naktį...

– Hm! Hm! – tarė dr. Kripštukas, pažvelgęs pro akinius į jo uodegą. – Iš tiesų, gerokai suplota. Tuoj pamatuosim temperatūrą.

Pamatavęs pažvelgė termometran.

– Turit šimtą laipsnių karščio, – tarė jis. – Kaip velniui, tai visai nedaug, kraujo užkrėtimo dar nėra. Pagydyti galėsiu, bet tik su viena sąlyga! Tikrai su sąlyga...

– Sutinku su viskuo! – sušuko Belzebubas.

– Turėsi paleisti iš pragaro vaistininką Čičiuką.

– Paleisti iš pragaro Čičiuką? – riktelėjo Belzebubas taip garsiai, kad net surūdijusi karūna nuo jo galvos nusirito. – Paleisti iš pragaro? O ar žinai, kad kas sykį čia pateko, tai jau niekad nebeišeina? Ar nežinai, kad čia amžinos bausmės vieta?

– Bet už kokias nuodėmes jis čia sėdi?

– Už nuodėmes? – nusikvatojo Belzebubas. – Manai, kad už nuodėmes į pragarą patenkama? Šventas Petras ir nuodėmingus į dangų įleidžia, jei tik yra kelis gerus darbus gyvenime padarę. Bet Čičiukas mums pardavė, – ir čia Belzebubas pakėlė savo juodą pirštą, – jis pardavė mums savo sielą, o tai jau visai kitas dalykas...

– Bet aš visai nepardaviau... Mano pavardė visai neįrašyta knygoje, – įsiterpė Čičiukas.

– Neįrašyta? – susiraukė Belzebubas. – Pašaukit man raštininką.

Tuoj atstriksėjo kuprotas velnias, trepsendamas kanopomis į grindis.

– Žiūrėk greičiau, kur čia įrašyta Čičiuko pavardė! – suriko jam Belzebubas.

Velnias, drebėdamas iš baimės, ėmė vartyti knygą rašaluotais savo pirštais. Tuoj atsivertė Č raidę ir ėmė ieškoti vaistininko pavardės.

– Valdove, štai čia įrašyta kažkas neįskaitomo, – sušvebeldžiavo jis, – gal tai ir bus Čičiukas...

Ir taip trypė jis vietoje, negalėdamas įskaityti pavardės, kol jį net prakaitas išpylė.

– Kas čia per tvarka pas jus pragare! – pagaliau įpyko vaistininkas ir ėmė mosuoti daktaro termometru. – Patys neįskaitote, ką parašėt! Jokių vaistų jums neverdu! Žinokis su savo suplota uodega...

Belzebubas net susiraukė tai išgirdęs ir ėmė dairytis piktu žvilgsniu aplink. Pagaliau tarė, nerasdamas kitos išeities:

– Na gerai, sutinku, galėsi eiti sau su daktaru – tik greičiau gydykit mano uodegą.

Daktaras su vaistininku, baisiausiai nudžiugę, tuoj stvėrėsi darbo. Pirmiausia jie aprišo Belzebubo uodegą, o po to pareikalavo katilo vaistams virti.

– Atneškit katilą! – paliepė Belzebubas.

– Tai kad, valdove, – nedrąsiai numykė vienas velniūkštis, – beveik visi mūsų katilai kiauri...

– Dar nesutaisyti, jūs, tinginių pančiai! – užsirūstino Belzebubas. – Tuoj atgabenkit bent tą paskutinį, kuriame virė Čičiukas.

Tuoj atšokavo keturi velniai ir atitempė, net stenėdami, sunkųjį katilą.

Daktaras pasirausė vaistų dėželėje ir supylė tokių stipriai kvepiančių vaistų katilan.

– Kažin, daktare, – vėl paklausė vaistininkas, maišydamas vaistus šake, – kažin ar žmonių vaistai gelbės ir velniams? Ar nereikėtų jam smalos įpilti?

– Galima įpilti! – patvirtino daktaras, kiek pasvarstęs, ir jie šliūkštelėjo kibirą dervos katilan.

Pagaliau jie baigė.

– Taigi gersite po pilną samtį – tris kartus dieną ir du kartus naktį, – nurodė dr. Krištukas pacientui.

Po to jis paėmė savo vaistų skrynelę ir išėjo su vaistininku iš Belzebubo kambario.

Priėjus salę, iš visų kampų subėgo velniai ir atidarė jiems pragaro duris.

– Gaila, kad išeini, – kalbėjo jie vaistininkui, – būtumėm vėl kortom palošę. Ką gi darysim mes čia be žmonių?

Bet Čičiukas tik papurtė galvą.

– Negi gyvensi čia tarp tų suodžių! – nusijuokė jis. – Aš gi ne velnias... – ir ėmė kopti laiptais viršun.

Krištuko svetys palydėjo juos iki prieangio ir atrakino juodąsias duris.

Juodu išėjo šaligatvin. Buvo vis dar tamsu ir tuščia, tik gatvės buvo pilnos šviesaus rūko.

– Laimė, kad tokios miglos mieste, – tarė vaistininkas, – tai niekas mūsų ir nematys. Nepatogu gi man, kaip mirusiam, po miestą vaikštinėti...

Ir jie patraukė vienu tuščiu skersgatviu.

Priėjus rotušės aikštę, vaistininkas sustojo. Spalvoti katedros vitražai žėrėjo tekančioje saulėje, o aukšto jos bokšto viršūnė skendėjo neįmatomoje migloje.

Vaistininkas liūdnai padavė daktarui ranką.

– Tad turime skirtis, – tarė jis. – Šituo bokštu galima prilipti iki rojaus, o iš ten, kaip žinoma, jau ir dangus ne per toliausiai. Dėkui tau, daktare, kad nepabūgai ir pragaran užsukti, – o tai nežinia dar, kiek laiko būtų tekę katile virti.

Jie nuoširdžiai atsisveikino, vaistininkas įžengė bažnyčion, ir drėgnuose jo rūbuose sumirgėjo žėrinčios langų spalvos.

Daktaras stovėjo aikštėje ties totoriaus kiosku ir žiūrėjo į bokštą. Jo langelyje dar sykį pasirodė vaistininkas, pamojęs daktarui ranka ir netrukus dingo jam iš akių ten, aukštai, migloje.

Tuomet susimąstęs dr. Krištukas pasuko namo ir ėjo tuščiu šaligatviu, ant kurio tik kartas nuo karto nukrisdavo miegantis kaštono lapas.

– Tai keistas nuotykis! – kartojo jis sau.

Parėjęs namo, jis atsisėdo prie stalo ir dar bandė skaityti pasaką. Bet jis tuoj ir užmigo kėdėje – taip jis buvo pavargęs.

Ir tiktai vėjas, įskridęs pro atvirą langą, ėmė vartyti knygos lapus, ieškodamas pasakos apie pragarą.

STIRNIUKAS

Senųjų laikų padavimas

Iš gatvės pilis atrodo pilka ir didelė kaip baisus žvėris. Drąsutis žingsniuoja palei pat pilies tvorą, braukdamas ranka per stambius, spalvotus jos akmenis.

Gatve nudarda barškantys vežimai, tarpuvartėse stovi senos moterys, įsisupusios į tamsias skaras, o kartais bum! ba! bum! pražygiuoja būreliai kareivių su ilgais ir blizgančiais kalavijais.

Ties didžiais pilies vartais stovi du barzdoti sargybiniai, pasirėmę ant ilgų iečių, ir kai Drąsutis nori įeiti į kiemą, vienas jų ištiesia šarvuotą ranką skersai vartų.

– Kur lendi, vaike? – piktai klausia jis.

– Pas Raudį, – atšauna Drąsutis.

– Pas arklidžių prižiūrėtoją, – paaiškina antrasis sargybinis su dideliais rudais ūsais. – Tegu eina...

Drąsutis įsmunka į kiemą ir girdi, kaip rudaūsis sargybinis juokiasi:

– Jis irgi mat gydytojas, o jo ligonis, matai, ten pievelėje guli, – ir jis girdi skambų, linksmą sargybinio juoką, o atsisukęs mato ir kito sargybinio juodas akis, piktai iš padilbų jį sekančias.

Keli ginkluoti kariai kažką kuždasi, susibūrę į ratelį kiemo pakraštyje, kartas nuo karto mesdami aplink nepasitikintį žvilgsnį. Tarp jų mato jis ir savo tėvelį ir tuoj įspėja, apie ką jie šneka: jie šneka apie gandą. Tas gandas jau seniai sukrėtė visą miestą kaip griaustinis.

Drėgnam Krėvos rūmų rūsy buvo numarintas kunigaikštis Kęstutis. Vytautas dar tebekalėjo, surakintas grandinėmis, bet ir jam rengė žiaurią mirtį.

Ir Drąsutis liūdnam žiūri į nejuokus pilies langus, tamsius ir juodus.

Jis visa tai išgirdo tik vakar, kai visiems sėdint prie židinio atėjo Milda, paties Vytauto tarnaitė, ir susijaudinusi ėmė pasakoti. Bet tada buvo jau vėlu ir Drąsutį nuvarė gulti. O jis dar ilgai vartėsi lovoje neužmigdamas ir žiūrėjo į tamsius šešėlius, slankiojančius lubose. Už sienos tyliai spragsėjo židiny, o jo šviesos pluoštai, panašūs į šviesias garbanas, skrido pro langą ir skendo tamsiai mėlyname danguje.

Vytautą jis gerai pažįsta. Pati Milda jį vieną kartą supažindino, kai Vytautas tvirtu žingsniu vaikštinėjo po kiemą, net tamsūs jo plaukai pleveno vėjuje. Drąsutis tada prašė, kad ir jį paimtų į kokį nors didelį karą. Vytautas ilgai juokėsi, žiūrėdamas į jį rudomis ir giliomis akimis, ir prižadėjo būtinai paimti.

Drąsutis, apžvelgęs kiemą, tuoj pastebi savo sergantį stirniuką. Stirniukas šildosi saulėtoj pievelėj ištiesęs laibas kojas ir pakėlęs galvą žiūri į jį šviesiom akim.

Drąsutis atsisėda šalimais ant minkštos žolės ir klausia, ar nenusibodo jam vienam. Stirniukas liūdnam linguoja galva ir rodo, kad jam labai nusibodo.

– O aš tau, stirniuk, vaistų atnešiau. – Ir jis, ištraukęs iš odinio maišelio saują džiovintų žolelių, kiša prie drėgno jo snukučio. Bet stirniukui, matyt, vaistai neskanūs, ir jis pauostęs kreipia galvą į šalį.

Drąsutis dairosi aplink nežinodamas, ką daryti. Staiga pamato, kaip pro pilies vartus įeina Milda. Jos šviesios garbanos skęsta mėlynojo skaroje; ji lydi pačią kunigaikštienę. Drąsutis jau norėjo bėgti pas

Mildą ir pasiskūsti, kad stirniukas nori sirgti ir vaistų neėda. Bet vėl susilaikė pamatęs, kad jas lydi piktasis sargybinis.

Vakar, gulėdamas lovoj, jis girdėjo tylų tėvo ir Mildos pašnekesį ir suprato, kad Milda eis aplankyti Vytauto. Turbūt jį lankyti pavojinga, nes tėvo balsas skambėjo lyg atkalbinėjamai, o Milda vis tvirtai jam atsakinėjo ir tik paklausė, ar jau viskas paruošta. Jis toliau nebegirdėjo, nes greit užmigo, įsižiūrėjęs į lubose slankiojančius šešėlius ir į gilų, nuostabiai mėlyną dangų.

Milda įeina į pilį.

Drąsutis glosto švelnų stirniuko kailį.

– Na, gydytojau, kaip laikosi tavo ligonis? – taria kažkas užpakaly jo, ir jis atsisukęs mato besišypsantį Raudžio veidą. – O stirniukas, žinai, vis linksmesnis darosi, turbūt gerai tu jį gydai. Kai visai pasveiks, aš tau jį padovanosiu. Žinoma, jeigu tik tu būsi geras...

O, žinoma, Drąsutis bus geras! Jis darys viską, kad tik įtiktų Raudžiui. Ir jis vos nekrykštuoja iš džiaugsmo: jis parsives stirniuką namo, stirniukas galės būti prie stalo. Drąsutis pats jį šaukštu penės. O miegos jie vienoj lovoj, apsikloję antklodėm ir pasidėję galvas ant minkštos pagalvės.

Tai bus gera!

Jis stipriai apkabina saulės nušviestą stirniuko kaklą ir mato, kaip ant stirniuko nukrenta tamsūs šešėlis, lygiai toks, koks vakar svyravo lubose. Tai piktasis sargybinis priėjęs artyn užstoja jiems saulę. Jis ima šnekėtis su Raudžiu, įsiremęs ranką į šoną.

Vaikas nedaug tesupranta, bet tuoj pastebi, kad jie nemyli Vytauto. Jie net džiaugiasi, kad Vytautas sėdi kalėjime. Kaip bloga, kad Raudis yra Vytauto priešas!

Ir Drąsutis su stirniuku ima žvalgytis po pilies kiemą. Jie mato daug įdomių dalykų: kaip žvangindama ginklus pasikeičia sargyba, kaip kalvis kausto arklį, pakėlęs vieną jo koją. Bang! bang! skamba kūjis, atsidaužęs į kietą pasagą. O ten šauklys ruošiasi išjoti. Jis laiko nerimstantį žirgą už pavadžio ir kalbasi su pilkai apsirėdžiusiu kareiviu. O ten, visai kitoj kiemo pusėj, šūkauja sargybiniai, susėdę prie medinio stalo, ir garsiai dainuoja.

Drąsutis giliai giliai įsiklauso į jų dainą ir jam kažkodėl pasirodo, kad visą kiemą užplūsta nekantri laukimo nuotaika.

Staiga atsidaro ąžuolinės pilies durys. Pro jas skubiai išeina kunigaikštienė. Kartu išeina ir Milda, smarkiai įsisupusi į mėlyną skarą, ir tvirtais žingsniais žengia per kiemą.

Drąsutis bėga artyn prie Mildos, norėdamas jai įskūsti stirniuką, bet staiga pastebi, kad jos plaukai nebe šviesūs, o juodi ir atrodo kaip tamsūs šešėliai, plevésuoją iš po mėlynos skaros. Berniukas sustoja ir nusteбęs žiūri į Mildos akis, rudas ir galias lyg du tamsūs gintarai.

Ir jis pastebi, kad tai ne Milda, bet jos rūbais persirėdęs Vytautas.

Vytautas pažino Drąsutį ir kilstelėjo ranką, kad tylėtų. Po to ramiai nuėjo tolyn, dar stipriau įsisupęs į skarą.

Niekas jų nestabdo. Bang! bang! rūpestingai kausto kalvis arklį, o sargybiniai dar garsiau dainuoja ir šūkauja, pasirėmę alkūnėmis į stalą.

Tik jo tėvas stovi su būreliu kareivių jau arčiau vartų, visi įtemptai padėję rankas ant kalavijų rankenų, ir, rodos, saugančiu žvilgsniu stebi Vytautą, pasiruošę jį ginti.

Drąsutis tebestovi sustingęs kaip medinė statulėlė.

Jis niekaip negali suprasti, kodėl Vytautas išeina iš kalėjimo, apsigaubęs Mildos skara. Vytautas juk dabar laisvas, jis išvaduotas!

Piktasis sargybinis, visą laiką vaikščiojęs su Raudžiu po kiemą, staiga sustoja ir rodo šarvuota ranka į besitolinantį Vytautą, kažko klausdamas. Jam, matyt, kažkas krito į akį.

– Sakyk, Drąsuti, ar Milda ten eina? – perspėjančiu balsu klausia Raudis. Drąsutis krūpteli. Jis neaiškiai nujaučia, kad turi pasakyti, jog tai Milda. Jei jis taip pasakys, jis padės Vytautui pabėgti, bet Raudis to jam niekad nedovanos. Jis tada jau nebegaus stirniuko, o stirniukas be jo gydymo gali ir numirti!..

Jis žvelgia į tamsų pilies langą ir staiga jame pastebi šviesias šviesias garbanas, lyg šventos ugnelės atspindį pikto žvėries akyse. Ir jam rodos, kad tai gal Mildos garbanos, panašios į šviesą, skrendančią tiesiog į dangų, garbanos Mildos, kuri pasiaukuoja.

Ir jis nedvejodamas atsako:

– Žinoma, kad Milda.

Raudis meta dar sunkų žvilgsnį įkandin Vytauto, bet Vytautas greit pranyksta už akmeninių pilies vartų.

Tada Drąsutis pribėga prie stirniuko ir skubiai šnabžda jam į ausį:

– Sudie, stirniuk, mes paskutinį kartą matomės. Aš josiu dabar kartu su Vytautu į didelį karą; jis pats žadėjo mane kartu paimti. O tu lik vienas ir gyk.

Stirniukas žiūri į jį savo šviesiom akim ir, rodos, viską supranta. Jie greit atsisveikina, ir Drąsutis bėga per pievelę, vydamasis Vytautą. Valandėlei stabteli vidury kiemo, pamojuoja ranka stirniukui ir dingsta už akmeninių pilies vartų.

[1943]

Julius Kaupas, „Daktaras Kripštukas pragare“, *Raštai*, sudarė Kostas Ostraukas, Alfonsas Nyka-Niliūnas, Chicago: Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas, 1997, p. 23–30.